

Otázka: Pokud za loňské září až prosinec odečteme od celkového počtu zemřelých za jednotlivé týdny počty zemřelých na covid-19 za stejnou dobu, tak je vidět velký nárůst zemřelých oproti průměru za několik předcházejících let. Čím je to způsobeno? Může se jednat o to, že doma umírají lidé na covid-19, ale nebyli testováni, nebo to například může být důsledek omezení zdravotní péče, či jiná příčina?

Na základě zkušeností s tématem si dovoluji stručné vysvětlení pozorovaných skutečností. Hlavním tématem dotazu je nepoměr mezi hodnotami očekávanými na základě pětiletých průměrů a hodnotami reportovanými ÚZISem jako úmrtí na/s koronavirem. První komentář se týká průměrů jako takových: populace stárne a celkové absolutní počty zemřelých rostou, takže zpětné průměry mírně podhodnocují skutečně očekávané počty zemřelých. Nárůst úmrtí, a především atypičnost jejich časování do období, kdy je roční úmrtnost spíše nízká, jsou však jednoznačně spojená s pandemií Covid-19. Nicméně se nedomnívám, že v současné fázi pozorujeme nepřímé vedlejší účinky, jako například důsledky omezení zdravotní péče či psychické komplikace související s nastalou krizí. Naopak, vedlejším produktem současné fáze pandemie je spíše pokles úmrtí na nehody, dopravní či pracovní úrazy a jiné činnosti, kterým je ekonomicky aktivní a školní populace běžně vystavena (všimněte si, že cca od 40. týdne došlo k poklesu úmrtí ve věku 0-14 let – dle dat ČSÚ). Naopak, nejvyšší nárůsty i disproporce pozorujeme u starších věkových skupin. Je proto pravděpodobné, že pozorovaná "nadměrná" úmrtí (tzv. excess deaths") přímo souvisí s pandemií a jsou odrazem nekompletního testování zemřelých. Spíše než o domácí úmrtí se může jednat o úmrtí v domovech důchodců, hospicích, institucích dlouhodobé péče. Pozorovaná situace není v rámci Evropy ojedinělá – téměř u všech zemí se – minimálně během první vlny – počty evidovaných zemřelých "s covidem" výrazně lišily od odhadu "nadměrných" úmrtí. Úplné vysvětlení však poskytne až detailní analýza finálních dat o příčinách a časování úmrtí, která budou k dispozici až za několik měsíců.